

Список використаних джерел

1. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» від 15.03.2004, № 104 / Національний банк України, Постанова // Сайт правової системи Нормативні Акти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nau.kiev.ua>.
2. Лаута Ю. С. Створення системи контролінгу на промисловому підприємстві / Ю. С. Лаута, Б. І. Герасимов. – Тамбов : Видавництво «Тамбо», 2005. – 96 с.
3. Пісчасов Ф. Інструментарій контролінгу підприємства / Ф. Пісчасов. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cfin.ru/management/controlling>.
4. Стефанюк І. Б. Поняття, сутність і причини виникнення контролінгу / І. Б. Стефанюк // Фінанси України. – 2005. – № 2. – С. 146-154.
5. Терещенко О. О. «Контролінг» та «управлінський облік» у теорії і практиці / О. О. Терещенко // Фінанси України. – 2006. – № 8. – С. 137-146.
6. Новітній словник іншомовних слів і виразів. – Мн. ; Харвест : ТОВ «Видавництво АСТ», 2001. – 976 с.
7. Журнал «Фінансовий Директор» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gaap.ru>.
8. Інтернет-портал для управлінців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.management.com.ua>.
9. Електронна онлайн бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.books.br.com.ua>.
10. Соціальна мережа HR-менеджерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kadry.ru>.
11. Risk Management Guidelines for Derivatives [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bis.org>.

УДК 330.332

Попова В. Д., к.е.н., доцент,

Буковинський державний фінансово-економічний університет,
м. Чернівці

Стан інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні

Проаналізовано стан інвестиційно-інноваційної діяльності економіки України на сучасному етапі. запропоновано основні заходи щодо її активізації.

Ключові слова: інвестиції, інновації, інноваційна діяльність, інвестиційна діяльність.

Проанализировано состояние инвестиционно-инновационной деятельности экономики Украины на современном этапе, предложены основные мероприятия, способствующие её активизации.

Ключевые слова: инвестиции, инновации, инновационная деятельность, инвестиционная деятельность.

The state of investment and innovation activities of Ukraine's economy at present is analysed, the main measures for its intensification are proposed.

Keywords: investment, innovation, innovation activity, investment activity.

Постановка проблеми. Інвестиції відіграють ключову роль у розвитку економіки будь-якої країни. Світовий досвід і практика формування в Україні ринкових відносин свідчать про те, що найважливішим чинником світового економічного зростання став інноваційний розвиток. Останнім часом в умовах глобальної конкуренції та створення інформаційного суспільства втратили свої домінуючі позиції такі джерела економічного розвитку екстенсивного типу, як праця та капітал. Проте посилився вплив іншого джерела розвитку – інновацій та маркетингу. Україна має достатньо високий природний ресурсний та науковий потенціал, який може забезпечити перехід економіки на інноваційний шлях розвитку. За рівнем забезпеченості основними факторами виробництва

Україна посідає одне з чільних місць у світовому рейтингу. Однак Україна значно поступається економічно розвиненим країнам за ефективністю та рівнем використання основних факторів виробництва.

За останні 20 років Україна значно втратила свій інноваційний потенціал. Відповідно до звіту 2013-2014 про глобальну конкурентоспроможність Всесвітнього Економічного Форуму Україна займає 94-е місце з технологічної готовності економіки і 93-е з інновацій [6, с. 21-22], що не можна вважати задовільним результатом. Інноваційна складова української економіки потребує впровадження стимулюючих заходів. У рейтингу глобальної конкурентоспроможності Україна посіла 84-е місце із 148 держав, знизилась за рік на 2 позиції із-за бюрократизму і відсутності прозорої інституціональної структури країни [6, с. 15].

Для призупинення негативних тенденцій розвитку вітчизняної економіки, підтримки соціальної стабільності та конкурентоспроможності держави вкрай актуальним є формування національної інноваційної системи розвитку економіки. Доцільно розвивати інноваційний потенціал шляхом удосконалення управління державними інвестиційними програмами, що стосуються розроблення та впровадження інноваційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання активізації інвестиційних процесів в Україні мають значну розробку в працях сучасних українських економістів і науковців та в економічній літературі зарубіжних країн. Цьому питанню присвячені праці О. Амоші, П. Бажала, В. Бочарова, І. Бланка, Г. Бірмана, Р. Брели, В. Гейця, Б. Губського, І. Лукінова, А. Мертенса, А. Пересади, Л. Федулової, С. Шмідта, Я. Щелкунова, Р. Холта та ін.

Ці роботи є значним внеском в розвиток економічної теорії, але інвестиційна діяльність багатогранна, що вимагає всебічних теоретичних розробок цієї проблеми, особливо пошуку шляхів активізації інвестиційної діяльності, інноваційного спрямування інвестиційних коштів.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз сучасного стану інвестиційно-інноваційного розвитку економіки країни та пошук напрямів його активізації.

Виклад основного матеріалу. Вагомим чинником економічного зростання та покращення добробуту населення є інвестиційна діяльність. Не викликає сумніву той факт, що економічний розвиток будь-якої країни значною мірою зумовлюється рівнем її інвестиційної діяльності.

Інвестиції й інновації — дві нерозривно пов'язані сфери економічної діяльності, що значною мірою залишаються уражені кризою. Загалом на ринку склалась така ситуація, що інновації, які колись здійснювалися за рахунок централізованих джерел, звелися до мізерної величини, тоді як інвестиції, що володіли внутрішньою структурою, втратили її і стали невпорядкованими і неорганізованими, стимулюючи тільки короткострокові цілі інвесторів. Вихід з такого становища пов'язаний з тим, що подолати економічну кризу без інноваційно-інвестиційного буму, відновлення основного капіталу на принципово новій, конкурентоспроможній основі неможливо. Капітальні вкладення без інновацій не мають сенсу, оскільки безглуздо відтворювати застаріле обладнання, що не користується попитом і якому властиві високі витрати ресурсів, але й інновації без капітальних вкладень нереальні [1].

Динаміка основних макроекономічних показників України свідчить, що національна економіка характеризується низькою конкурентоспроможністю внаслідок зниження потенціалу для зростання капіталу та інвестицій. На сучасному етапі розвитку підвищення ефективності функціонування вітчизняної економіки нерозривно пов'язане з ефективністю інвестиційної політики, оскільки інвестиції визначають загальне зростання економіки. Ефективність виробництва

суттєво залежить від ефективності інвестиційної діяльності. Поступове нарощування темпів розвитку все в більшій мірі буде вимагати додаткових фінансових коштів.

Економічний розвиток країни має супроводжуватись стабільним підвищенням конкурентоспроможності промислової продукції. Є два шляхи підвищення конкурентоспроможності промислової продукції: зниження ціни і підвищення якості.

Цінова складова майже вичерпана: за даними Державної служби статистики, рентабельність операційної діяльності промислових підприємств складає 3,3 %, 38,0 % підприємств є збитковими [4, с. 64, 66]. Тому товаровиробники можуть вижити тільки за умов постійного удосконалення технічних, економічних, маркетингових показників продукції, що випускають. Вирішення їх можливе за рахунок структурної перебудови економіки, визначення нових пріоритетів та цілей функціонування промисловості, її технологічної модернізації.

Суттєвий негативний вплив на інвестиційну діяльність України мав перехід до ринкових відносин, який супроводжувався згортанням інвестиційної діяльності, викликаним як об'єктивними, так і суб'єктивними причинами.

В Україні перехід на ринкові умови господарювання здійснювався не шляхом створення нових, в т.ч. високотехнологічних, виробництв, а шляхом масового зникнення підприємств, чия продукція виявилася незатребуваною на ринку. Підприємства, що «вижили», свою діяльність здійснюють, як правило, на виробничо-технологічній базі, що дісталась у спадок від колишнього СРСР.

Стан та характеристика діючих основних засобів промисловості вимагають суттєвих якісних зрушень у їх складі. Спрацьованість виробничого апарату дійшла до межі. Ступінь зносу основних засобів в економіці протягом 2001-2012 років зріс майже у 2 рази – із 45 % до 74,9 %. Критичною є ситуація на транспорті, де знос галузі у 2012 р. складає 94,4 %, у машинобудуванні – 84,3 % [4]. Вітчизняне машинобудування, яке традиційно покликане бути потужним двигуном інноваційних процесів у всіх галузях національної економіки, не забезпечує належних темпів оновлення основних засобів. У промисловості домінують відсталі технології, що призводить до не виправдано високого споживання матеріалів та енергоресурсів, яке у 4-5 разів є вищим, ніж у Європейських країнах [5]. Як наслідок, в останній час відбувається спад виробництва вітчизняних товарів через зниження попиту як на внутрішньому, так і зовнішньому ринку через їхню не конкурентоспроможність. Індекс промислової продукції за період з 2010 по 2012 рік скоротився на 13 відсоткових пункти [4]. Для забезпечення конкурентоспроможності продукції вітчизняних суб'єктів господарювання як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках вимагає переходу України на інноваційний розвиток економіки, альтернатив не існує.

Особливо важливий перехід на інноваційні процеси для підприємств малого і середнього бізнесу, які неспроможні змагатися з великими компаніями у сфері витрат та цінової політики при виробництві традиційних товарів, оскільки у перших відсутній «ефект масовості», тобто економія на умовно-постійних витратах. При виході на ринок з інноваційними товарами вони здатні задовольнити потреби споживачів краще, ніж існуючими товарами, нарощуючи тим самим підприємницький дохід.

Для позитивних зрушень в економіці необхідна інтенсифікація відтворювальних процесів на засадах розширеного відтворення. Інтенсифікація відтворювальних процесів має на увазі своєчасне та якісне оновлення засобів праці. Своєчасна заміна – це заміна, що проводиться у відповідності із нормативними термінами експлуатації. Тому останні мають бути оптимальними

за своєю величиною. У той же час в Україні мова про оптимізацію оновлення основних засобів не йде, оскільки поки що не досягнуте своєчасне виведення із експлуатації основних засобів та їх введення.

Окрім того, стан та якість основних засобів, задіяних в процесі виробництва, вимагають вирішення однієї із нагальних проблем – вкладання інвестицій на інноваційному рівні. В усьому світі приділяють увагу розробці новітніх технологій, без впровадження яких в різні галузі економіки подальший прогрес в суспільстві неможливий.

Сучасний рівень коефіцієнта введення нових основних засобів в економіці України становить 3,6-3,2 % за рік, що може забезпечити повне оновлення виробничого апарату економіки лише через 20-25 років. В економічно розвинутих країнах термін оновлення складає 10-12 років. Це засвідчує низьку ефективність інвестиційної політики України.

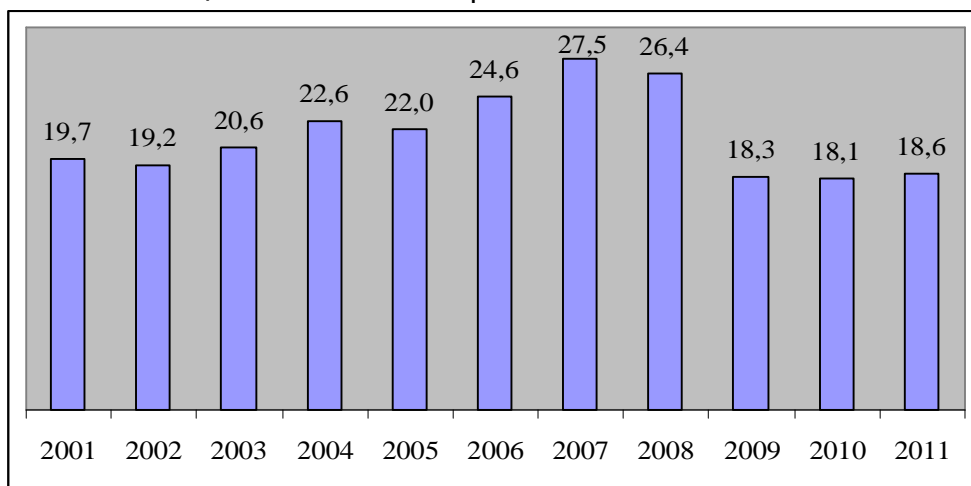

Рис. 1. Валове нагромадження основного капіталу у ВВП України, %
Джерело: розраховано автором на основі [4].

Сподіватися, що найближчим часом ситуація із відтворенням основних засобів покращиться без вжиття відповідних нагальних заходів щодо масової заміни зношеного обладнання та устаткування не доводиться. Це впливає з тенденцій у валовому нагромадженні основного капіталу протягом останнього десятиріччя. Зокрема, якщо у 2001-2007 роках його частка у ВВП поступово зростала з 19,7 % до 27,5 %, то протягом 2008-2011 років вона знизилась з 26,4 до 18,6 %.

Вирішення завдань технічної модернізації економіки можливе за наявності інвестиційних ресурсів. Необхідно зазначити, що інвестиційна діяльність в Україні здійснюється у важких умовах, які пов'язані як із негативними наслідками світової фінансової кризи, так і з певними внутрішніми факторами.

Активність інвестиційних процесів у державі зростає дуже повільно, про що свідчать дані таблиці 1 [7].

Таблиця 1

Обсяги капітальних інвестицій в економіку України (2009-2011 рр.)

	2009	2010	2011
У фактичних цінах, млн грн			
Інвестиції в основний капітал	192878	189061	259932
Витрати на інші необоротні матеріальні активи	4049	3786	4454
Витрати, пов'язані з поліпшенням об'єкта (капітальний ремонт)	18966	18352	23422
Інвестиції в нематеріальні активи	5893	6985	9431
Витрати на формування основного стада	879	961	105

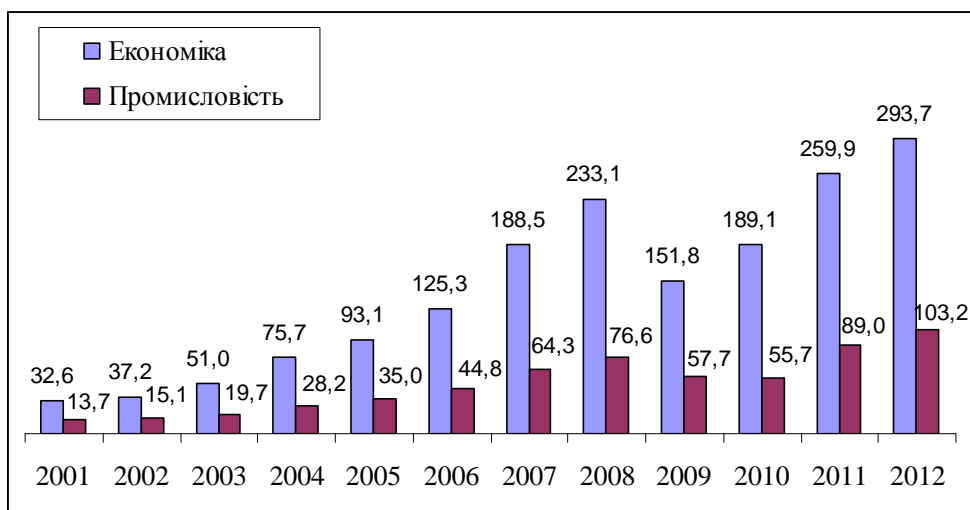

Рис. 2. Обсяги інвестицій в основний капітал в Україні у 2001-2012 роках, у фактичних цінах, млрд грн

Обсяги інвестицій в основний капітал за період з 2001-2012 роки зросли: в економіці України – у 9 разів, а в промисловості – у 7,5 разів і на кінець періоду відповідно становили 293,7 та 103,2 млрд грн [4].

Провідним фактором у подоланні технічної та технологічної відсталості України є активізація інноваційної діяльності. На жаль, ставши на шлях інноваційного розвитку, економіка України характеризується низькими показниками інноваційності. Основну роль у зниженні інноваційної активності вітчизняних підприємств відіграє фінансовий чинник.

У структурі джерел фінансування домінуючими залишаються власні кошти підприємств та організацій. Їх частка в 2001 році становила 68,8 %, в 2012 р. – 59,7 %, що менше на 9,1 відсоткових пункти [4].

Таблиця 2

Джерела фінансування капітальних інвестицій у 2010-2012 роках, %

	2010	2011	2012
Усього	100,0	100,0	100,0
у т.ч. за рахунок:			
коштів державного бюджету	5,8	7,1	5,8
коштів місцевих бюджетів	3,4	3,4	3,1
власних коштів підприємств та організацій	60,8	58,6	59,7
кредитів банку та ін. позик	12,3	16,3	17,1
коштів іноземних інвесторів	2,1	2,8	1,7
інші джерела фінансування*	15,6	11,8	12,6

Джерело: складено автором за [4].

*Інші джерела фінансування включають: кошти населення на будівництво власних квартир та індивідуальне житлове будівництво та ін. джерела.

Підприємства традиційно витрачають власні кошти на самовідтворення, мова про розширене відтворення на інноваційному рівні не йде.

В останні роки у фінансуванні капітальних інвестицій збільшилась дещо частка кредитів, кошти державного та місцевих бюджетів залишились незмінними і частка їх є незначною.

Проте особливістю банківського кредитування є встановлювані банками нерівні умови отримання та неоднакова доступність позик для різних категорій господарюючих суб'єктів. За висновками експертів, банки, як державні, так і комерційні, кредитують переважно компанії своїх власників. Для переважної

більшості суб'єктів господарювання кредит є недоступними із-за неприйнятної для них вартості кредитних ресурсів.

Незначне збільшення частки коштів державного бюджету в структурі джерел фінансування інвестицій у 2011 році аналітики пов'язують із підготовкою до проведення Євро-2012 та інтенсивною розбудовою спортивної та транспортної інфраструктури [3, с. 38].

У структурі джерел інвестицій найменшою є частка коштів іноземних інвесторів. У 2012 р. вона складала 1,7 % проти 4,3 % у 2001 р. [4]. Україна для іноземних інвесторів залишається мало привабливою. За оцінками як іноземних, так і вітчизняних економічних суб'єктів, інвестиційний клімат в Україні залишається несприятливим. Серед причин, що зумовлюють такий стан, а отже, стримують економічний розвиток, як відзначають численні вітчизняні і зарубіжні дослідження, є нестабільність більшості ринків, нерозвиненість ринкової інфраструктури, зокрема фондового ринку, жорсткий податковий тиск, бюрократизм у місцевих і центральних органах влади, політична нестабільність, непередбачуваність і непрозорість державної політики.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Отже, з огляду на викладене з метою підвищення інноваційної активності підприємств в Україні необхідна розробка й запровадження на рівні держави цільової комплексної програми інноваційно-інвестиційного розвитку країни на середньо- і довгоперспективу, яка б передбачала встановлення пріоритетних цілей щодо стимулювання і залучення вітчизняних та іноземних інвестицій, забезпечення їх підтримки.

Для забезпечення відповідного рівня стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності необхідно створити ефективну систему оподаткування. Податкове стимулювання інноваційно-інвестиційної активності має стати ключовою ланкою державної інноваційно-інвестиційної політики. Податкова підтримка є ефективним інструментом державного впливу на інноваційно-інвестиційну активність суб'єктів господарювання. Система оподаткування повинна бути простою і зрозумілою для платників податку, не повинно бути політики збору податків будь-якою ціною, веденню бізнесу не повинні перешкоджати численні перевірки.

Доцільно провести реструктуризацію банківської системи: підвищення прозорості банківської системи, вдосконалення системи банківського нагляду, запобігання банкрутства банків, становлення системи бухгалтерського обліку, що базується на міжнародних принципах.

В сучасних умовах обмежених можливостей бюджету щодо фінансування інноваційної діяльності держава має заохочувати приватний сектор фінансувати інноваційні розробки та впроваджувати їх у виробництво.

Для активізації іноземної інвестиційної активності можливими напрямками могли би стати наступні: створення стабільного законодавства, яке має забезпечувати державні гарантії захисту вітчизняних та іноземних інвестицій протягом тривалого часу; створення сприятливих умов для розвитку спільних підприємств, які займаються виробництвом; створення сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату для реалізації пріоритетних державних програм та інвестиційних проектів, вдосконалення механізмів забезпечення ринкових прав і свобод інвесторів.

Список використаних джерел

1. Гриньова В. М. Інвестування: підручник / В. М. Гриньова, В. О. Коюда, Т. І. Лепейко, О. П. Коюда. – К. : Знання, 2008. – 452 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/15840720/investuvannya/investuvannya_-_grinova_vm.
2. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств : монографія / С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська. – Суми : Університетська книга, 2010. – 281 с.

3. Кіндзерський Ю. Проблеми розвитку промисловості та розбудови ефективної промислової політики в Україні / Ю. Кіндзерський // Економіст. – № 8. – 2012. – 22 с.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Сучасний стан та перспективи інноваційного розвитку промислових підприємств – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://11021.ucoz.ru/news/2011-06-12>.
6. The Global Competitiveness Report 2013-2014/World Economic Forum.-Geneva, Switzerland: 2013.-551с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.Weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014.
7. Фарат О. В. Формування механізму реалізації державної інвестиційної політики України та напрями його вдосконалення / О. В. Фарат // Вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. – 2013.- № 1(24). – С. 276-282.

УДК 368.01

Русул Л. В., к.е.н.,

Буковинський державний фінансово-економічний університет,
м. Чернівці

Особливості розвитку ринку страхових послуг в умовах посилення глобалізаційних процесів

Досліджено особливості розвитку ринку страхових послуг у сучасних умовах. Проаналізовано динаміку розвитку ринку, досліджено вплив основних факторів. Підведено підсумки розвитку міжнародного ринку страхування та місце України на ньому. Наведено основні проблеми розвитку ринку страхування на міжнародному рівні. Запропоновано ряд заходів з метою покращення рівня розвитку ринку страхових послуг, включаючи захист страхувальників, посилення вимог до платоспроможності страховиків.

Ключові слова: ринок страхових послуг, глобалізаційні процеси, страхові премії, страхові виплати, страхова компанія

Исследованы особенности развития рынка страховых услуг в современных условиях. Проанализирована динамика развития рынка, исследовано влияние основных факторов. Подведены итоги развития международного рынка страхования и место Украины на нем. Приведены основные проблемы развития рынка страхования на международном уровне. Предложен ряд мероприятий с целью улучшения уровня развития рынка страховых услуг, включая защиту страхователей, ужесточение требований к платежеспособности страховщиков.

Ключевые слова: рынок страховых услуг, глобализационные процессы, страховые премии, страховые выплаты, страховая компания

In this article the peculiarities of the insurance market in modern life are investigated. The dynamics of the market development is analyzed, the influence of the main factors is examined. The results of the international insurance market and the place of Ukraine on it are summarized. The basic problems of the insurance market on the international level are indicated. The number of measures to improve the level of development of the insurance market, including protecting of insurers and increasing of requirements for paying capacity of insurers are suggested.

Keywords: insurance market, globalized processes, insurance bonuses, insurance payments, insurance company

Постановка проблеми. Страховий ринок сьогодні є одним із сегментів фінансового ринку України, який найбільш динамічно розвивається, завдяки зростаючому обсягу класичного ринку з колосальним інвестиційним потенціалом. Основними завданнями ринку страхових послуг є забезпечення належного соціального захисту населення та ефективна реалізація інвестиційної функції, адже в світі страхування йде поруч з інвестуванням. В умовах євроінтеграції до страхового ринку держави ставляться істотно нові вимоги,